

Spoštovani dr. Igor Papič, minister za visoko šolstvo, znanost in inovacije
Spoštovani g. Jože Novak, minister za naravne vire in prostor
Spoštovani mag. Bojan Kumer, minister za okolje, podnebje in energijo
Spoštovani g. Marjan Šarec, minister za obrambo

Ljubljana, 24. 12. 2023

Zadeva: Poziv k zagotavljanju primerne financiranja raziskav in razvoja na področju voda in vodnega okolja v Sloveniji

Nacionalni odbor za Medvladni hidrološki program IHP UNESCO, ki deluje v okvirju Slovenske nacionalne komisije za Unesco (SNKU), je na svoji 8. redni seji dne 14. decembra 2023 med drugim tudi obravnaval razmere v Sloveniji na področju financiranja raziskav o vodah in raziskav vodnega okolja.

Na osnovi znanih dejstev, predvsem naslednjih:

- zadnji razpis ARIS za (so)financiranje raziskovalnih projektov za leto 2024 (<https://www.aris-rs.si/sl/progproj/rproj/razpisi/23/1/razp-proj-24.asp>) je za področje raziskav na področju znanosti o zemlji (PE-10), kamor se uvrščajo naravoslovne in tehniške vsebine s področja raziskav o vodah in raziskav vodnega okolja, namenil za naslednje leto skupaj manj finančnih virov, kot za en večji projekt obsega 100.000 EUR/leto (dejansko 3 x 25.103 EUR);
- zaradi skoraj popolne odsotnosti nacionalnih finančnih virov za raziskave voda in vodnega okolja;
- pravkar v Državnem zboru RS sprejeti Zakon o obnovi, razvoju in zagotavljanju finančnih sredstev (ZORF), ki je namenjen financiranju odpravljanja posledic avgustovskih poplav v Sloveniji in zagotavljanju perspektivnega razvoja prizadetih območij, je povsem izpustil kakršne koli investicije v znanje na strokovnem področju vodarstva in v raziskave na vodah in vodnega okolja, kaj šele, da bi zagotovil strateške premike (npr. s spremembami, ki so nujne v Zakonu o vodah iz leta 2002) in s tem podprl dvig poplavne odpornosti in izboljššanega upravljanja z vodami v Sloveniji;
- Republika Slovenija se ni vključila v JPI Water (<http://www.waterjpi.eu/>) kot polna članica ali pridružena članica in ima le status države opazovalke;
- kljub večkratnim pozivom, tudi Nacionalnega odbora IHP (NO IHP; dopis 26. 8. 2022), da se Republika Slovenija aktivno vključi v program Water4All (<https://www.water4all-partnership.eu/>), ni naletela na razumevanje in pozitivno rešitev našega predloga, čeprav so članice skoraj vse evropske države z izjemo Balkanskega polotoka,

je NO IHP ocenil, da je glede na:

- mednarodne obveznosti Slovenije, ki nas čakajo v naslednjem obdobju (nestalna članica VS OZN, vodna diplomacija),
- jasnih usmeritev Unesca, kot so npr. aktivnosti na področju podzemnih voda kot nevidnega vira pitnih voda (<https://www.unesco.org/en/articles/groundwater-making-invisible-visible-2022-and->

[beyond](#)), ali usmeritev 9. programa Medvladnega hidrološkega programa, ki se odvija v obdobju 2022-2029 pod naslovom »Znanost za z vodami varen svet v spremenljivem okolju« (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381318>),

- zeleni dogovor EU zahteva sodobno in prilagajanje ustreznim ciljem gospodarskih dejavnosti na vodah (hidro-energetika, melioracije, prostočasne dejavnosti, oskrba z vodo in čiščenje voda ipd.),
- v luči ekstremnih avgustovskih poplav v Sloveniji s številnimi sproženimi zemeljskimi plazovi, kot tudi zaradi
- podnebnih sprememb in njihovega vpliva na vodni režim in še posebej na izjemno redke poplave in izredne suše ter
- ob razumevanje vode kot strateške surovine 21. stoletja, ki je
- v središču ciljev trajnostnega razvoja ZN, kakor tudi dejstva, da
- smo zapisali pravico do pitne vode v slovensko ustavo,

nedvomno pravi čas za zagotavljanje času primernih sredstev za raziskave in razvoj na področju voda v Sloveniji. Viri so lahko zelo različni in so odvisni od deležnika, ki se bo vključil v tako financiranje.

V kolikor bomo na tem področju še naprej delovali pasivno, se bo:

- ob odlivu človeških virov v tujino,
- zaradi nekonkurenčnih pogojev dela v javnem sektorju,
- zaradi slabega vpisa na terciarno izobraževanje v študijske programe, ki izobražujejo za znanja o vodah in so na kritični poti, da Slovenija ohrani relativno visoko stopnjo zavedanja o pomenu voda za slovensko družbo in njen vzdržni razvoj,

Slovenija hitro znašla na stranskem tiru v odnosu do mednarodnega raziskovalnega prostora, kot tudi zaostajala pri načinu reševanja lastnih problemov, povezanih z vodami.

Kakršnikoli Nacionalni program za zmanjševanje poplavnega tveganja in za večanje poplavne odpornosti mora temeljiti na znanju in stroki – večja vlaganja v raziskave in razvoj so tako rekoč »non plus ultra« na tej poti.

S spoštovanjem,

predsednik NO IHP:

prof. dr. Matjaž Mikoš

Poslano:

- gp.mvzi@gov.si
- gp.mnvp@gov.si
- gp.mope@gov.si
- glavna.pisarna@mors.si

V vednost:

- Slovenska nacionalna komisija za Unesco - unesco.mvzi@gov.si
- Urad Predsednice RS - gp.uprs@predsednica-slo.si
- Kabinet Predsednika Vlade RS - gp.kpv@gov.si
- Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve RS - gp.mzez@gov.si
- spletna stran UNESCO katedre za zmanjševanje tveganj ob vodnih ujmah - <https://www.unesco-floods.eu/>